

Макарова О. О.
*аспірант кафедри місцевого самоврядування
та розвитку територій
Інституту публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-290-9-2>

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МИТНИЦІ В РАМКАХ ПІДГОТОВКИ ДО ЧЛЕНСТВА В ЄС: ДОСЯГНЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В умовах дії військового стану і переформатування національної економіки надзвичайно важливою залишається роль митних органів України не лише як фіскальної складової економічної системи, а і як важливого державного органу, який забезпечує безперервний товарообіг і забезпечення правил міжнародної торгівлі. Оскільки від початку повномасштабного вторгнення східні і північні кордони країни виявилися паралізованими, більшого логістичного значення набули наші західні кордони, через які зараз здійснюється основний товаропотік, надходження гуманітарної допомоги і проходять основні міграційні потоки.

Також та кризова ситуація, у якій опинились митниці після початку війни, продемонструвала важливість дієвого співробітництва в митній сфері з нашими європейськими партнерами не тільки з точки стратегічного співробітництва, а і в оперативному вирішенні питань пов'язаних, зокрема, з усуненням черг на кордоні.

В рамках підготовки України до членства в ЄС з українського боку проводиться робота щодо імплементації законодавства ЄС як держави-члена ЄС. Оскільки Європейський Союз створювався передусім як митний союз, то досягнення європейських стандартів та інтеграція української митниці до його митного простору мають особливе значення. Показовим є той факт, що попри непрості часи, навіть за умов військового стану, Україна протягом 2022 року продовжувала роботу щодо наближення української митної системи до європейської.

Так, нещодавно Європейська Комісія оприлюднила оцінку відповідей України на запитання другої частини опитувальника ЄС у

рамках процесу підготовки до членства [1]. Ці оцінки дають змогу оцінити прогрес в тому чи іншому напрямку. Комісія надала оцінку щодо 33 розділів, згрупованих у шість кластерів. Для кожного розділу Європейська Комісія оцінила підготовку в рамках чотирьох визначених етапів, від «ранньої стадії» до «хорошого рівня» готовності до впровадження законодавства ЄС. Чотири розділи з найвищим балом включають зовнішні відносини, а також зовнішню політику, політику безпеки та оборони, разом утворюючи кластер 6 «Зовнішні відносини». Максимальні бали, серед іншого, отримав розділ про митний союз [1, с. 43–44].

Серед головних досягнень в напрямку імплементації європейських стандартів стало отримання Україною «митного безвізу». Наша країна впровадила комп'ютеризовану транзитну систему (NCTS – New Computerized Transit System) та приєдналася до Конвенції про загальний транзит. Це дуже серйозне досягнення, причому Україна зробила все дуже оперативно, у найкоротший термін. NCTS – це система обміну усією інформацією про всі етапи митного оформлення транзиту товарів, яка значною мірою скорочує витрати сил та часу на проходження товарів через кордони європейських країн та зменшує корупційні ризики.

Держмитслужба за підтримки проєкту EU4PFM продовжує впроваджувати євроінтеграційні заходи, спрямовані на спрощення формальностей та мінімізацію часу та зусиль під час перетину кордону. Нещодавно проєкт надав Держмитслужбі 200 баркодрідерів для зчитування даних з митних декларацій та їх подальшої інтеграції в ІТ-систему митниці. Вже зараз баркодрідери використовуються митниками на пунктах пропуску для сканування штрих-кодів у митних деклараціях, що значно прискорює проходження митних процедур [4].

Наприкінці 2022 року пройшло засідання Робочої групи EU-СТС щодо спільного транзиту та спрощення формальностей у торгівлі товарами, в якому Україна вперше взяла участь уже як повноправна країна-учасниця Конвенції, а не як спостерігач. І перші результати міжнародного використання NCTS в Україні здобули високу оцінку Євросоюзу. Дуже важливим завданням на 2023 рік є впровадження п'ятої фази NCTS, яка була умовою прийому України до Конвенції. Це функціонал, який передбачає запуск нових спрощень у роботі з митними деклараціями та фінансовими гарантіями, який максимально автоматизує видачу цих документів [2].

Ще одним важливим досягненням української сторони було внесення змін до Митного кодексу, оскільки вони забезпечують виконання значної частини пунктів Угоди про асоціацію з ЄС (близько 30% зобов'язань України). Ці зміни, на думку міжнародних експертів, забезпечать гармонізацію національного законодавства України з відповідними статтями Митного кодексу Євросоюзу.

Надання Україні статусу країни-кандидата в члени ЄС дало імпульс європейським структурам прискоритися у питаннях технологічної інтеграції майбутнього нового партнера. З цим пов'язані багато нових ІТ-рішень для розвитку інфраструктури. Адже зараз у пріоритеті ЄС впровадження безпаперових процедур, переведення всіх процесів у електронну форму задля підвищення їх ефективності. Ці рішення містить європейська програма “Ініціатива електронної митниці” (“Electronic customs initiative”), скорочено “Е-Митниця”. Розроблено багаторічний план заходів, які мають запровадити всі країни ЄС. До них має доєднатися також і Україна. Тому положення програми включено до ІТ-стратегії української митниці. У цих питаннях вона має скоординуватися за так званим стандартом “MASP-C” (multi-annual strategic plan for customs) – відповідним стратегічним документом для країн ЄС [2].

Попри наявні досягнення українська сторона ще має виконати низку зобов'язань в митному напрямку. Одним із важливих пунктів залишається питання законодавчого рішення щодо криміналізації товарної контрабанди. Це є одним із пунктів Меморандуму з ЄС, який передбачає надання Україні фінансової допомоги. На сьогоднішній день законопроект № 5420 про запровадження кримінальної відповідальності за товарну контрабанду готовий до другого читання.

Цей законопроект, серед іншого, передбачає запровадження додаткового покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю на строк до 3 років в рамках статті 201 Кримінального кодексу України. Розмір контрабанди на 2023 рік становить 24 156 грн., тобто близько 600 євро. Підслідність у справах про контрабанду товарів і підакцизних товарів, як і контрабанди лісу, закріплюється за Бюро економічної безпеки. Виходячи із запропонованих покарань усі ці злочини вважатимуться тяжкими, тому БЕБ матиме право проводити негласні слідчо-розшукові дії [3].

На думку фахівця в галузі митної справи А. Саварця вкрай передчасно братися за кримінальну відповідальність, не розібравшись із

правозастосуванням щодо адміністративної відповідальності за порушення митних правил. Для цього важливо було б організувати узагальнення судової практики на рівні Пленуму Верховного Суду України. Крім того, вважає автор, на успіх питання будуть впливати результати судової реформи [3].

Окрім змін, які має запровадити Україна в митному законодавстві, наші європейські колеги продовжують надавати технічну допомогу в ІТ-сфері, що є важливим фактором досягнення інформаційної безпеки.

Таким чином, всі ті зусилля, яких докладає наша держава в напрямку наближення національних стандартів митній сфері до європейських вже отримали високу оцінку з боку наших європейських колег. Втім, ще існує багато напрямків, особливо в законодавстві, над якими Україні слід плідно попрацювати протягом найближчого часу, щоб бути готовою стати повноправним членом як Європейського Союзу, так і митного союзу європейських країн.

Література:

1. Analytical Report following the Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council Commission Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-02/SWD_2023_30_Ukraine.pdf (дата звернення: 04.02.2023).

2. Алішаускас В. Вступаючи у 2023 рік: підсумки та перспективи інтеграції України до митної системи ЄС. *Електронне видання*. URL: <https://eu4pfm.com.ua/interviews/vstupaiuchy-u-2023-rik-pidsumky-ta-perspektyvy-intehratsii-ukrainy-do-mytnoi-systemy-yes/?lang=uk> (дата звернення: 04.02.2023).

3. Особое мнение | Андрей Саварец (телеграм канал). URL: https://t.me/savarets_report (дата звернення: 04.02.2023).

4. Україна поступово інтегрується в митний простір ЄС. URL: <https://eu4pfm.com.ua/news/ukraina-postupovo-intehruietsia-v-mytnyy-prostir-yes/?lang=uk> (дата звернення: 04.02.2023).